Liikenne- ja viestintävaliokunta
Eduskunta
LiV@eduskunta.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 146/2017 vp LAIKSI AJOKORTTILAIN MUUTTAMISESTA

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan hallituksen esitykseen HE 146/2017 vp seuraavaa:

Ikävaatimukset

Hallituksen esitys sisältää uuden 5 §:n 6 momentin, jonka mukaan ammatillisessa kuljettajakoulutuksessa, johon sisältyy kuorma- tai linja-auton ajo-oikeuden suorittaminen, opiskeleva voisi saada B-/BE-luokan ajokortin 17-vuotiaana työssäoppimiseen liittyviin ajoihin. Lisäksi esitetään B-ajokortin poikkeuslupien myöntämisedellytysten keventämistä, joka väistämättä johtaa näiden määrän lisääntymiseen.

AKT suhtautuu kielteisesti B-luokan ajokortin suorittamiseen alle vähimmäisiän (18 vuotta) kaikissa muodoissa. Esityksessä on tunnistettu ikärajan laskun liikenneturvallisuusvaikutukset, mutta tämä on esityksessä sivuutettu. Kansainväliset tutkimustulokset osoittavat onnettomuusriskin olevan nuorimmilla kuljettajilla suurin. Tämän vuoksi ei ole järkevää luoda uusia poikkeuksia ajokortin vähimmäisikävaatimukseen. Rajoitetun ajo-oikeuden valvonta suoritettaisiin osana normaalia liikennevalvontaa, jota on entisestään heikennetty mm. Liikkuvan poliisin lakkauttamisella.

Liikennesektorille ollaan hallituksen toimesta tehty/tekemässä merkittäviä muutoksia kevyellä vaikutuksenarvioinnilla. AKT:n näkemyksen mukaan muutokset on tehtävä liikenneturvallisuusnäkökulmasta, eikä vähäisillä taloudellisilla tai järjestelmän keventämiseen liittyvillä tekijöillä tule olla vaikutusta. Järjestelmää tulee kehittää kokeilujen ja tutkimuksen avulla, ei arvopohjaisesti.

Ajo-opetuksen vaiheisuus

Suomessa on pitkä kokemus kaksivaiheisesta kuljettajaopetuksesta ja siihen on luotu koulutuksellinen ja hallinnollinen infrastruktuuri. Kun Suomessa siirryttiin kaksivaiheiseen ajo-opetukseen, uusien kuljettajien riskialtis aika lyheni huomattavasti 90-luvun alkupuolella, kun opetusmenetelmät vakiintuivat. Pakollinen ajokortin suorittamisen jälkeinen koulutus tarjoaa mahdollisuuden tarttua asioihin, joita ei ole perusvaiheessa mahdollista käsitellä omakohtaisen kokemuksen puutteen vuoksi. Hallituksen esityksellä palataan aikaan, jolloin liikenneturvallisuus oli huomattavasti heikompi kuin tällä hetkellä.

AKT:n näkemyksen mukaan kaksivaiheisuus tulisi säilyttää, mutta vaiheistuksen sisältöjä voisi kehittää.

Kuljettajantutkinto

Kuljettajantutkinnon, erityisesti sen tietopuolisen osan vaatimustasoa on korotettava. Erityisen tärkeää kokeen kehittäminen on, mikäli merkittävästi vähennetään opetuksen säätelyä. Kokeeseen on mahdollisuuksien mukaan tuotava laajasti riskien tunnistamista mittaavia elementtejä. Kokeen kehittämisessä vaativuutta ei tule lisätä arvioinnin pikkutarkkuutta lisäämällä, vaan suuntaamalla sitä sääntöjen noudattamisen ohella vastuulliseen, riskit tunnistavaan kuljettajakäyttäytymiseen.

Mikäli siirryttäisiin täysin tutkintopainotteiseen järjestelmään ja tutkintoa kehitettäisiin tämän vuoksi vaativammaksi, hylättyjen tutkintojen määrä kasvaisi opetuksen ja harjoittelun kirjavoitumisen vuoksi. Tutkintoresursseja pitäisi tällöin kasvattaa tuntuvasti. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ajokorttia suorittaville kustannukset nousevat.

AKT:n näkemyksen mukaan kuljettajatutkinnon kehittäminen vastaamaan mahdollista uudistusta tulisi olla valmiina ja laajasti hyväksyttävissä ennen uudistusten toteuttamista.

Opetuslupa

Hallitus esittää opetusluvan myöntämisen keventämistä mm luopumalla opetuslupa-opettajan kokeesta. Lisäksi hallitus esittää nykyisenkaltaista kolmen opetusluvan myöntämistä sukulaisuussuhteen ulkopuolisille.

Opetusluvan myöntäminen tulisi kohdentaa ainoastaan lähisukulaiselle tai holhoussuhteessa oleville. Opetuslupaopetukseen on pesiytymässä harmaan talouden vyöhyke, jossa opetusta annetaan ilman autokoululupaa kaupallisesti yhteiskunnallisten velvoitteiden ja verotuksen ulkopuolella.

Opetuslupaopettajalla on oltava kuva kuljettajaopetuksen tavoitteista ja periaatteista sekä riittävät tiedot opetettavista asioista. Tämä puoltaa autokoulussa annettavan opetuksen ja opetuslupaopetuksen yhdistämistä.

AKT:n näkemyksen mukaan opetuslupa tulee kohdentaa ainoastaan lähisukulaiselle tai holhoussuhteessa oleville. Mikäli hallituksen esitystä ei näiltä osin muuteta, tulee opetuslupaopetusta valvoa huomattavasti tarkemmin kuin tällä hetkellä. Valvonnassa tulee hyödyntää digitalisaation tuomia mahdollisuuksia.

Ajokortin hinta ja liikenneturvallisuus

Hallituksen esitystä perustellaan pitkälti ajokortin hinnan laskulla ja osittain sääntelyn keventämisellä. Näyttääkin siltä, että liikenneturvallisuudesta ollaan valmiita tinkimään näiden varjolla. Suomessa ajokorttilainsäädäntöä on kehitetty liikenneturvallisuus edellä. Nyt lausunnolla oleva esitys ei pyri miltään osin parantamaan liikenneturvallisuutta vaan onnistuessaankin ainoastaan ylläpitää nykyisen tason. Uudistukseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä, koska järjestelmää ei ole laisinkaan testattu tai siitä ei ole tehty vakavasti otettavaa vaikutusten arviointia.

AKT:n näkemyksen mukaan koko ajokorttiuudistus tulee valmistella uudestaan huomioiden liikenneturvallisuus sekä hyödyntäen kokeiluja ja testauksia.

Opetussuunnitelmat

Opetuksen tulee jatkossakin perustua opetussuunnitelmiin. Määrämuotoisen ja systemaattisen opetussuunnitelman noudattaminen vähentää ajo-opetuksen tarvetta ja vähentää myös ajokokeiden yrityskertoja. Oppimisprosessista tulee johdonmukainen, harjoittelu etenee loogisesti vaiheittain yksinkertaisista tehtävistä monimutkaisiin ja niiden yhdistelmiin. Tätä kautta ajokorttia suorittavan kustannukset pysyvät kohtuullisina. Edelleen yksi seikka, joka parantaa ajo-opetuksen tehoa, on pakollinen teoriaopetus. Vapaaehtoisuuteen perustuva teorian opiskelu jää väistämättä osalta kokelaista vähälle tai kokonaan tekemättä, jolloin myös ajo-opetus kärsii. Hallituksen esityksessä määrämuotoinen koulutus nähdään kustannustekijänä, josta voidaan tinkiä. Esityksessä myös korostetaan valinnanvapautta ja ajokorttia suorittavan yksilöllisillä tarpeilla. Tuskin kukaan ajokorttia harkitseva voi laajasti tunnistaa omat yksilölliset tarpeensa koulutukselle ennen sen alkua. Näin ollen hankittavan koulutuksen hinta tulee muodostumaan suurimmaksi tekijäksi valintoja tehdessä eikä koulutuksen laatu.

AKT:n näkemyksen mukaan suunnitelmallisesta ajokorttiopetuksesta ei pidä luopua.

Helsingissä 8. päivänä joulukuuta 2017

AUTO- JA KULJETUSALAN TYÖNTEKIJÄLIITTO AKT ry

Marko Piirainen
puheenjohtaja

Arto Sorvali
1. varapuheenjohtaja